

POLET

GLASILO KRŠČANSKE DELAVSKE MLADINE

MLADINSKA ZVEZA

J. S. Z. - LJUBLJANA

PRILOGA „DEL. PRAVIC“, 6. FEBRUARJA 1936

O vzgoji kmečke mladine

Pri vzgoji mladine si moramo biti na jasnem, kako jo hočemo vzgajati. Pri tem pa ne pozabimo pogledati nazaj, da se iz pomanjkljivosti in napak, ki so se vršile v preteklosti, učimo.

Je sicer pravilno, ako poudarjamo, da tvorijo kmet, delavec in mali obrtnik delovno ljudstvo ali kratko rečeno, da so delavci. Vendar moramo računati z mišljenjem, ki se je vcepjalo temu ali onemu delu, n. pr. kmet je vendar več kot delavec, ter tako delal razkroj, ki je mnogokrat dovedel v sovraštvo. Največja napaka pa, ki se je vršila pri vzgoji kmečke mladine, je bila, da se ta mladina nikoli ni poučila, kake odnošaje naj ima do delavstva, kaj šele, da bi se ji dalo priložnost poglobiti se v delavsko vprašanje. In vendar bi bilo to silne važnosti zlasti v nekaterih krajih. To nam bo jasno, ako vemo, da so v industrijske kraje prihajali delavci z dežele. V kmečki hiši se je rodilo recimo pet sinov. Le eden je bil izbran za gospodarja doma. Štirje pa so bili na razpolago, ter so šli v rudnik, k železnici, v fabriko. Prvotno so še morda menili, da bodo tam začasno, da si nekaj prislužijo. Saj jim je bilo vendar težko ob misli, da bi za vedno zapustili očetov dom, polje, travnike in gozd. Toda leta so minila in domači hiši, rojstnemu domu so postali tuji, bili so pravi proletarci.

Poprej doma in v društvu, ako so bili v njem včlanjeni, niso nikoli slišali o tem, kako se delavstvu godi, kake dolžnosti in pravice ima. Pač pa so večkrat slišali podarek, češ delavcu zadostuje, da ima pridne roke in dobro ma bo.

Ko se je fant odpravil v industrijski kraj, ga je tam dojelo silno domotožje. Da bi ga zadušil, se je napolil v gostilno, ker ni vedel drugem. Vdal se je pijači, ker mu je bilo tem lažje, ker mu je dobra mati naročila: fant, kadar kaj rabiš, kar pridi. Dajala mu je raznih živil meneč, da bo lažje shajal. Mati ni vedela, da bo s tem usodo otroka še poslabšala. Tako je postal alkoholik ter polagoma še suženj drugim strastem. Pehal se je neprestano, da bi zaslužil čim več za svoje »potrebe«. Kadar je dobil vpliv med tovariši pri delu, je tudi tu pokazal, da ne pozna nobenega tovarišstva, ampak ima neko naslado, ako se more nad kom znesti. Z ozirom na navedeno, ni čudno, ako oni, ki se trudijo združiti delavce, ugotavljajo, da so ravno mnogi, ki pridejo s kmetov, najslabši, da nimajo nobenega smisla za medsebojno sodelovanje, ter so cikle v delavskem pokretu.

Tam, od koder so prišli in še marsikje drugod, pa se je slišalo o »barabah«, ki so v Trbovljah (ali kje drugje). Ta, ki je ostal na posestvu doma, se blagoslavlja, oni, ki so šli v rove, se preklinjajo. Pa se nikdo ne vpraša: kako je mogoče, da bi med peterimi sinovi, ki jih je rodila slovenska mati, bil le eden dober.

Napaka, ki se je delala poprej, ker se ti sinovi, ki so bili pripravljani iti med industrijsko delavstvo, niso poučili, kaj jim je storiti v novem poklicu, se dela še naprej. Ne da bi se skušalo popravljati napake, ampak se ti sproletarizirani ljudje obsojajo kot izvržki človeške družbe.

Mnogo je storila Jugoslovanska strokovna zveza s tem, da je dvigala industrijskega delavca in z njim onega, ki je prihajal z dežele. Mnogi smo črpali iz bogatih izkušenj starejših borcev v JSZ, vse ono, kar nam je bilo potrebno za delo med delavstvom. Smatramo pa za dolžnost, da vse ono potrebno in koristno, kar smo prejeli od starejših, zopet vcepimo mlajšim.

JSZ je torej na vzgojnem polju med delavstvom mnogo storila. Mladinska zveza s svojimi mladimi silami pa bo mogla storiti še več. Na široko in na globoko bo mogla orati med delavsko pa tudi kmečko mladino. Iz prej navedenega sledi, da bi mladinske organizacije, ki bi se gibale samo v industrijskih centrih, ostale na pol poti. Treba je njeno delovanje razširiti naprej na meje industrijskih krajev in še v globino

kmečke vasi. Da bo tako postala povezanost med vsemi delovnimi stanovi. Da tako zgine medsebojno prerekanje, ki se je mnogokrat stopnjevalo v sovraštvo. Božje bitje smo, zato naj med nami zavlada bratstvo.

Danes smo predvsem pregledali napake, ki so se dogajale v preteklem času. V prihodnje pa si bomo skušali predočiti, kako čimbolj uspešno uresničiti naše načrte.

L. L.

Lojze Jože Žabkar

Obrazi v potnem asfaltu

(Dva drobna odlomka.)

I. »Tat — lopov...«

Zamišljen in izmučen, bolj od skrbi kot pa od lakote, v ponošenem suknjiču in v Bog vedi kolikokrat že zakrpanih čevljih, je šel mož mimo izložbe v široki ulici. Oči so mu iskale skozi veliko stekleno šipo, roke pa so stiskale na prsih nekaj zavitega v debelo umazano cunjjo. V karitativni pisarni so mu dali škač krompirja, nekaj drv, nekaj kilogramov moke in dober kos slanine. Vsega ni mogel naenkrat odnesti, predobro se mu je nasmehnila usmiljena roka. Samo nekaj krompirjev je zavil v vrečico, drugo pa je zložil na kup in prosil gospodično, da bo prišel pozneje iskat z nahrbtnikom. Za kosilo bodo skuhali pa te krompirje. Otroci že čakajo doma kakor mladi kosi v gnezdu. Če pride oče prazen, še jokajo od žalosti, če kaj prinese, se jokajo od veselja.

V izložbi so vabile tople volnene jopice, površniki, zimske suknje, zimske nogavice, perilo, rokavice itd. Na vsakem kosu čepi listek in na vsakem listku čepi kakor kača: par 25 dinarjev, komad 250 dinarjev, ducat 122 dinarjev, itd. Vsak listek je mož prebral, godrnjal in tuhtal sam pri sebi:

»Nič ni pod kovačal«

Popraskal se je po bradi:

»Pa saj še kovača ne zmorem v tej prokleti revščini, ki se je vgnezdila samo med nami reveži in berači.

Godrnjaje je pretipal z očmi vso izložbo. Vsak kos je potežkal in vsako ceno na najnižje zrinil in vse mu nič ni pomagalo. Kakor da se mu megli pred očmi, se mu je v hipu zazdelo. Z vročim čelom se je naslonil na šipo; kakor v močnem sunku mu je porinilo kri v glavo in tesnost je postala naenkrat pretesna in samo tenko je zazvenčalo in kosci šipe so se mu sesuli pred noge. Kakor okamenel je obstal. Bledost ga je občila in zdelo se mu je, da samo sanja. Zavedal se je samo, da tišči v naročju v umazano cunjjo zavite krompirje, da čakajo doma lačni otroci, da je samo z očmi tipal po izložbi, da, da —

Z grdo kletvijo v ustih je bušil trgovec skozi vrata in osupnjnemu revežu tlesnil v obraz samo eno, tako težko in mrzlo besedo:

»Tat!«

Trgovka pa je hitela čez ulico in vreščala za stražnikom in se ni mogla pomiriti nad tako grdim zločinom.

»Ta cigán, ta lopov, ta umazañec.

Stražnik jo je pomiril.

Mož pa se je še bolj čudil.

Čemu te litanije, čemu stražnik in kopica ljudi okoli in okoli?

»Pokažite, kaj ste že ukradli! V naročje skrivate?«

Razklenil mu je roke in cunjja se je pretrgala in drobni in debeli krompirji so se raztresli po tleh.

»Ni kradel v izložbi!«

»Je pa nameraval!«

»Gospod stražnik, gola slučajnost. Jaz sem nedolžen.«

Samo ta dva stavka je mož ponavljal skozi na policijo in tudi tam ni nič več povedal. Da je nedolžen, je bolj točno vedel, kakor pa da je še težč, čeprav je bila ura že dolgo čez poldan.

Tik pred večerom so ga izpustili.

Mož je odšel s stisnjenimi zobmi in brez krompirja domov k lačnim otrokom. Studila se mu je vsaka izložba, pusta mu je bila vsaka ulica in ni mogel pozabiti, da so ga nedolžnega tako grdo obsodili. Mesto in ulica in asfalt, vse se mu je pristudilo. Najbolj pa še ljudje, ki nimajo srca za reveža, ki je nedolžen, ki je umazan in raztrgan, ki je brezposeln, oče s kupom lačnih otrok v predmestni baraki.

2. Kos življenja iz barake št. 21.

Hodnik v baraki št. 21 je bil umazan in prazen. Prva vrata na desno. Nič vizitke. Soba je ozka in nizka. Okno je drobčkano in z dimom in vlagjo zamreženo. Štedilnik je mrzel, lonci in posode na njem vse prazne.

Postelja je široka in nerodna. Kup cumj in v cumjah blede koščen obraz. Mati leži že dve leti v cumjah. Bolna je. Jetika. Poteze na obrazu bi me rade prepričale, da je stara šestdeset let. Pa je komaj prekoračila pet in trideseto leto. Lica so orumenela in oči so temno obrobljene, globoko v očesnih globelih se premikajo; počasi in utrujeno. Roke so drobne in koščene. Kakor dvoje zviti voščeni sveč počivajo na odeji. Debele modrikaste krvne žile so se nabrekli in bi rade izstopile iz ozkih mišic in se nekam razlile po telesu.

Mati trpi in čaka smrti.

Vdana je v božjo voljo. Kaj se bo kmalu zgodilo z njo, že naprej ve. Pomladi ne dočaka več. Vsako kupovanje zdravil je odveč. Smešno je vsako upanje. Morda se bo zgodil pa čudež. Čemu čudež, ko pa je življenje tako težko.

Edini otrok je fantek.

Osem let je star.

Sam kuha, za sebe, za bolno mater in za očeta, ki hodi od sedmih zjutraj do šestih zvečer v tovarno na delo.

Vselej se vrne truden in izmučen. Kam naj leže, kje naj se odpočije? Kam naj leže otrok? V postelji pri materi ni dovolj prostora zanj in za očeta. Vsak večer si pogrne za pečo na klopi. Svoj suknjič pod glavo, očetovega vrže po sebi — za odejo. Trdo ležišče, pa še nočna postrežba materi. Za vsak vzdih se mu premaknejo ustnice, za vsako prošnjo se spravi pokoncu in pomaga materi. Otrok, ki je star komaj osem let. Oče je truden in spi trdno, s trpko boleščjo na obrazu in se ne prebudi skozi v jutranje ure. Otrok pa spi, sanja in vstaja skozi v jutro k materi in ji streže —

Mati se je skušala dvigniti, da bi me pozdravila, ko sem odložil taško s kruhom. Pa ni mogla. Nekaj jo je zbudilo v prsih in padla je nazaj pod odejo. Morda so se prav v tem hipu zopet natrgala gnila pljuča.

Koščena roka je drhtela v moji topli. »Bog plačaj« ji je sililo iz ust, ko sem se poslavljaj in šel dalje po dolgi aleji barak, ki so si vse tako silno zunaj in znotraj podobne.

Fantek pa je s sklenjenimi rokami nemo stal pred menoj in nobena beseda mu ni prišla iz ust. Le v debelih, črnih očeh je gorela hvaležnost...

Mladina poroča

REČICA—HUDA JAMA. V nedeljo, dne 6. januarja, je imela naša MZ sestanek, katerega se je udeležil tov. Fajfar iz Ljubljane. Prikazal nam je smernice krščansko-socialističnega delovnega gibanja. — Priredili smo tudi lepo uspelo Krekovo proslavo v Zgornji Rečici, na kateri je imel lep govor o Kreku tov. Jurač iz Celja. — Naša skupina prehaja preko začetniških težav v lep razvoj, tako da bo lahko v naši dolini uspešno nadaljevala Krekovo delo in širila krščansko-socialistične ideje.

LJASKO. Dalo naše skupino se je lepo oživelo. Dne 6. januarja smo imeli občni zbor, ki je bil prav živahen. Prišel je tudi zastopnik centrale tov. Fajfar, ki nam je v lepem govoru orisal namen in pomen naše Mladinske zveze, ter nas bodril k vztrajnosti. Glavni namen naše skupine bodi strokovna izobrazba članov.

razne prireditve, kakor n. pr. igre itd., naj bodo le sredstva k vzgoji članov in drugih. Izvolil se je tudi nov odbor, od katerega se nadejamo, da bo prijel z vsemi silami za delo v organizaciji.

Priredili smo 13. t. m. Krekovo igro »Tri sestre«, katere je prav dobro izpadla, zlasti v moralnem oziru. Nameravamo isto še ponoviti v Gornji Rečici, da se oddolžimo sosednji skupini za pomoč pri tej prireditvi.

Določili smo tudi, da se bodo vršili nadalje redni tedenski sestanki, in sicer vsak torek zvečer ob 7. Člani, zavedajte se važnosti teh sestankov in se jih v polnem številu redno udeležujte. Predaval bo tudi gosp. kaplan Bra-tuš, kateri je prevzel duhovno vodstvo skupine.

Le v tem praven se bomo borili za boljši družabni red.

Dajte mladini, kar je njenega

Menda niso nikjer drugje vajenci večji objekti izkoriščanja kot pri nas. On njih se zahteva vse mogoče stvari, ne da bi se jim po drugi strani dala možnost dobrega izučiti se njihove obrti. So primeri, da vajenci šele v tretjem letu učenja začno delati v stroki, katere so se namenili izučiti. Skratka, vajence se uporablja za vse drugo, samo za to ne, zaradi česar so prišli v delavnico.

Pa bi ne bilo zameriti, ako bi za to svoje

nevajeniško delo dobili tudi kako odškodnino. O tej še dolgo ni govora. Obrtni zakon je sicer v § 267. določil, da gre vajencem po enem letu učne dobe odškodnina za delo. Višina te odškodnine se ima določiti s posebno naredbo, ki jo izda ministrstvo za socialno politiko v sporazumu z delavskimi zbornicami. Predlog za to uredbo je bil tako od strani DZ, kakor zbornice za TOI ministrstvu že predložen.

Za naše vajence je to velika krivica. Posebno še, ako vemo, da morajo starši plačati za učenje svojih fantov in deklet zneske, ki gredo v tisoče. Preden je bil obrtni zakon uzakonjen, so nekateri mojstri svojim vajencem dali tedensko ali mesečno nagrado. Sedaj tudi te ni več, ker se izgovarjajo, da bo le-to določila uredba. Tako vajenci že štiri leta čakajo na svoje minimalne odškodnine, njihovi starši pa plačujejo za učenje in šolo visoke zneske.

Pri vsem tem pa je treba vedeti, da so

starši vajencev po veliki večini navadni delavci, ki zaslužijo komaj toliko, da živijo. Tako kmalu ne bo močnice delavcem dati otrok v učenje najslabše obrti. Da bi jih študirali, o tem že davno ni več govora.

Zato dajte tudi vajencem, kar jim po zakonu pripada. Dajte jim uredbo, da bodo dobili vsaj to malo, kar jim gre po obrtnem zakonu.

Mladina je kritična. Tega se zavedajmo. Zato tudi zaradi vere in zaupanja v državno oblast — dajte mladini — kar je njenega.

Razmišljanja mladega delavca

Vsak delavec ob novem letu premišljuje vse dogodke v starem letu, bodisi politične ali gospodarske, t. j. dogodke v domačem delovnem življenju. V mislih imamo še vse boje za naš obstanek, borbe za pravico, borbe za borilni kruhek, katerega nam je tuji kapital ali domači (!), kar je še žalostnejše, kruto prikrajal na najpoboljši kosček! Ti ljudje, kateri živijo od žuljev delavstva, nečesto priznati, da smo mi delavci, bodisi rudarji, tovarniški ali privatni delavci, isto tako ljudje z dušo, v kateri je razum in volja do poštenega življenja, kakor oni, kateri uživajo vse ugodnosti in dobrine tega sveta, samo da uživajo vse to brez Boga in brez misli, da jih Bog vidi! Nam pa ne privoščijo niti to, kar je za pošteno življenje potrebno. A ni še tega konec! Obetajo nam še redukcije plač, redukcije delavstva in redukcije drugih sredstev, kakor premoaga itd. Obeta se nam še več ibede in pomanjkanja. Kapital hoče na vsak način zvišati svoj dobiček in to seveda na račun delavstva.

Im danes! Je prišla pomoč! Je vstal novi Krek! Je prišla svoboda in pravica nad nas, zaslužnjemo delavstvo! — Na vse moramo žalibog odgovoriti: Ne šel! — Vprašanje ostane, kruto in neizprosno!

Pri čitanju današnjega časopisja čitamo v uvodnih člankih le o stalnem oboroževanju držav. Večidel državnih proračunov gre v vojne svrhe! Vedno čitamo o spletkah ene države napram drugi! Vedno pa pridemo do prepričanja: Vojna bo!

Mi krščanski delavci pa vemo, in smo prepričani, da izhoda k izboljšanju gospodarstva, kakršno je v vseh državah, ne bo prinesla vojna! Nikdar in nikoli. Mi vemo, da našega timpljenja in krivice ne bo konec potem vojne, takšne, kakršno se nam obeta! Mi smo odločno proti vojni! Mi delavci imamo vsak dan vojno v naših revirjih, v naših delavnicah, v naših tovarnah proti kapitalu, kateri se isto tako bojuje, a le za večji dobiček! Tudi ta vojna je kruta, zlasti ker nimamo izdatnega orožja. Kajti nas nihče ne oborožuje, nikdar ne iščemo zaveznikov, ker tudi če bi jih iskali, bi jih ne našli. Oborožujemo se sami, in to orožje bo: skupnost. Ko bomo vsi v enih vrstah, ko bomo šli v boj za naše pravice z geslom: «Vsi za enega, eden za vse,» in ko bo to geslo tudi resnično, bo to orožje najbolj ostro, najizdatnejše! Dokler pa tega ne bomo uresničili, dotlej bodo naši boji brez pomena. In naj bo ena fronta še tako skupna, kajti v delavskih vrstah je več vrst front, a vsaka je za sebe, vsaka fronta zagovarja le svojega delavca, kateri je pri njih organiziran. Vse štiri fronte so pa ena proti drugi. Kapital se nam pa smeje v svojo grabežljivo pest, ker: «Kjer se priprata dva, tretji dobiček ima!» To se pri nas med delavstvom kruto uresničuje.

Naj bi bilo v novem letu več uspeha na bojiščih. Najprevo skupnost in ko bo ta, vsi skupno v boj za pravico. Brez izjeme, brez izdajalcev, potem smemo upati, da bo boj uspešen, da bo v novem letu maščevana dolgotrajna krivica. Močnikar Drago.

Skupinam mladinske zveze

KREKOVA PROSLAVA. Marsikje se še misle oddelčiti spomniti našega velikega učitelja Janeza Ev. Kreka. Če že ne morete prirediti posebne proslave, posvetite njegovemu spominu vsaj en sestanek, kjer lahko uporabite gradivo, ki smo vam ga poslali. Obtemen vas opozarjamo na Jurčecovo knjigo «J. E. Krek», ki jo naročite pri «Delavski založbi» v Delavski zbornici v Ljubljani.

NAŠI SESTANKI. Marsikje ste v zadregi, kako bi vodili svoje članske sestanke. Najbolje bo, da na seji sestavite vsaj približen program o snovi, ki jo boste obravnavali. Eden izmed članov naj potem prevzame nalogo, da bo snov predelal in potem v preprostih besedah povedal na sestanku. Saj ni potrebno, da bi govoril prav dovršeno ali skemšno, ampak preprosto in domače, kakor v prijateljskem pogovoru. Po njegovem referatu naj se razvije debata, v katero naj posegajo vsi člani, bodisi z vprašanji ali lastnimi mislimi in izjavami. Da bodo sestanki še bolj postri, pripravite semintja tudi kako deklaracijo ali šaljiv prizor, ki ne zahteva mnogo truda, pač pa zelo poživljaj sestanke. Tudi lepa slovenska pesem ali pa morda godba (kjer imate tamburaše) bo neizmerno pripomogla k prisrčnosti in privlačnosti sestankov. — Priporočljivo je tudi, da sestanka ne vodi vedno eden

in isti, ampak za vsak sestanek določite drugoga, da ga otvori, vodi debato, daje besedo ter končno sestanek zaključí. Vsi se moramo sposobiti za tako delo, da bomo potem ob vsakem trenutku lahko prišli za delo in se ne šele učili ali pa izgovarjali, češ da smo nesposobni.

Večkrat lahko priredite tudi skriptična ali filmska predavanja. Kadar boste pripravili tako predavanje, skribite, da bo udeležba čim večja ter poberite tudi prostovoljno prispevke, da tako skrijete stroške, ki jih ima centrala.

PREDAVANJA. Poslali smo vam že več predavanj o važnih delavskih in socialnih vprašanjih. Teh predavanj ne založite v arhiv, ampak jih uporabite pri svojih sestankih, kjer jih temeljito predelajte. Sprejmite jih s takim duhom, s kakršnim so vam bila dana. Ne pozabite, da je sloherna beseda v njih temeljito premišljena in da ni ničesar tjavendan zapisanega.

POSTLANSTVO MLADINSKE ZVEZE. Naše skupine morajo postati žarišča delavske in kmetske vzgoje v svojih okrajih. Mladina mora napraviti konec mrtvila, ki nas mori že leta in leta in mora prerajati ljudi za novo življenje, biti mora glasen klicer k pravici in ljubezni do bližnjega. To je naloga Mladinske zveze in tako jo gledajmo in tako delajmo!

Naselstvo MZ v Ljubljani.